

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Центр досліджень з історії Київської Русі

УДК [(367)+(477)]08

RUTHENICA. Щорічник середньовічної історії та археології Східної Європи.
Том XIV. — К.: Інститут історії України НАН України, 2017. — 280 с., іл.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту історії України НАН України

У разі передруку матеріалів
узгодження з видавцями обов'язкове

Попередні випуски журналу:
<http://history.org.ua/>

Адреса редакції:
01001, м. Київ, вул. Грушевського, 4
tolochko@hotmail.com
wolr@ukr.net
факс: +38(044) 229-63-62

Свідоцтво про державну реєстрацію
серія КВ № 6937 від 04.02.2003 р.

ISSN 1995-0276
ISSN 978-966-2449-63-1

© Ruthenica, 2017
© Автори статей

RUTHENICA

Том XIV

Наукові редактори

Володимир Ричка

Олексій Толочко

КИЇВ

2017

ЗМІСТ

Флоран Мушар

«Небо как открытая книга»: небесные знамения
в древнерусском летописании (домонгольский период)..... 7

Beth Rogers

Feast, Famine and Eating 'Every Nauseous Thing':
Portrayals of Food in the *Primary Chronicle* 26

Олександр Филипчук

Хрещення князя Володимира Святого в *Повісті про латинян*..... 34

Юрій Коренюк, Роман Гуцуляк, Наталія Шевченко

Нові дані до періодизації художнього опорядження
Софії Київської 48

Олег Иоаннисян, Елена Черненко

Спасо-Преображенский собор в Чернигове
в свете последних архитектурно-археологических исследований 105

Олена Колибенко, Олександр Колибенко

«Вислі» монети від боярина Ратибора..... 157

Вадим Майко

Християнський храм у підніжжя гори Кіліса-Кая поблизу Судака
(попереднє повідомлення) 175

Костянтин Цукерман

Із ранньої історії Литовської митрополії..... 185

ДИСКУСІЇ

Вадим Аристов

Изобретение ордынского «цѣсаря»..... 198

Вадим Ставиский

«Цесарство свѣта сего»..... 207

ЗАМІТКИ

Дніпро-Славутич (**Вадим Арістов**), 215; О прозванні Юрія Владимировича Долгоруким (**Владимир Рычка, Александр Ищенко**), 217; «Овогда ж писати в передняя, овогда же вступати в задняя»: про техніку створення давньоруських історичних творів (**Вадим Арістов, Катерина Кириченко**), 224; «Имамъ правду во сердци своемъ» (**Володимир Ричка**), 232.

РЕЦЕНЗІЇ

The Logika of the Judaizers. A Fifteenth-Century Ruthenian Translation from Hebrew. Critical edition of the Slavic texts presented alongside their Hebrew sources with Introduction, English translation, and commentary by Moshe Taube (Jerusalem: The Israel Academy of Sciences and Humanities, 2016), 720 pages (**Сергей Темчин**)..... 235

Боровков Д. *Владимир Мономах, князь-мифотворец*. М.: Ломоносовъ, 2015, 240 с. [История. География. Этнография] (**Александр Ищенко**)..... 244

Огляди 250

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ..... 279